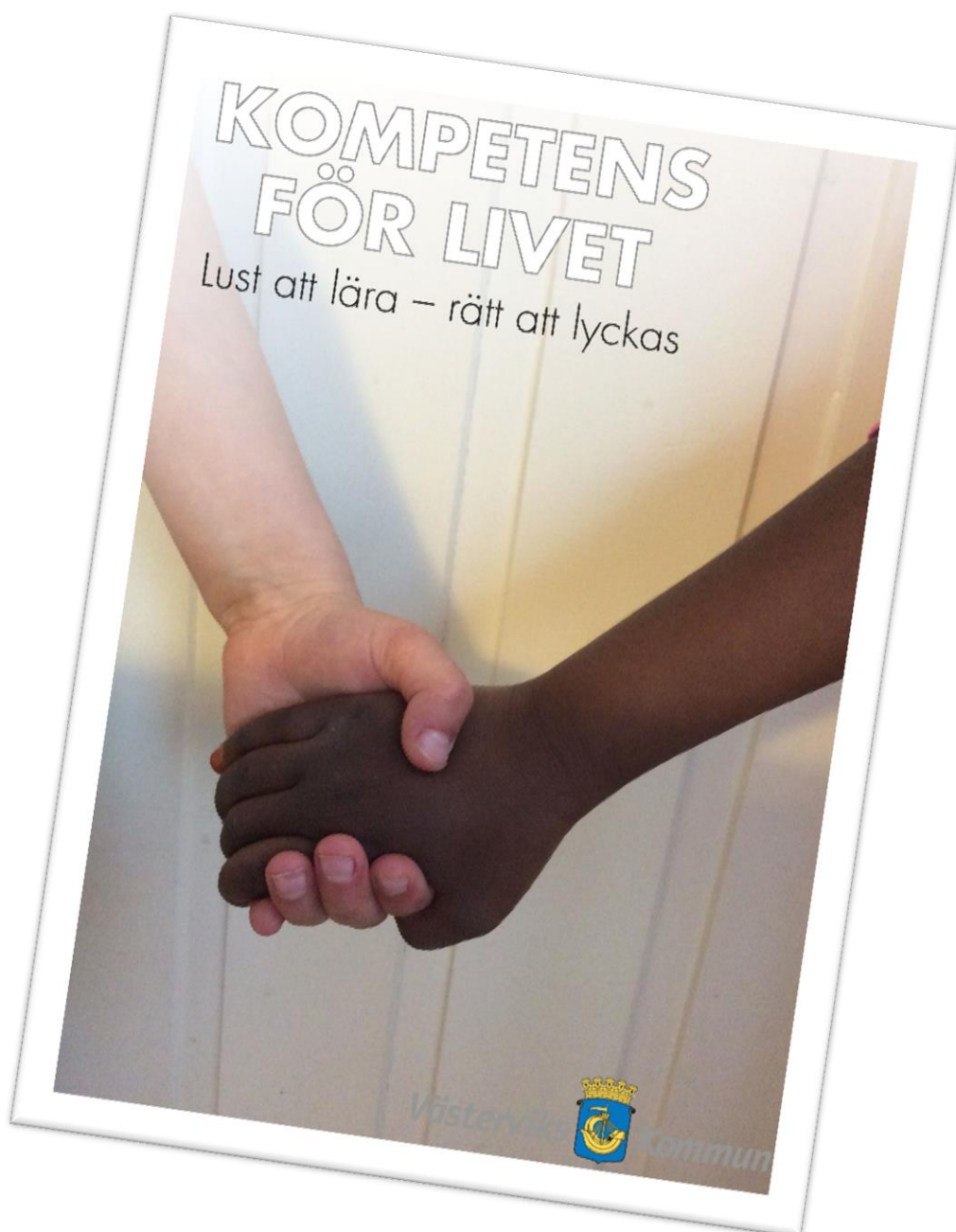

Plan för mottagande av nyanlända barn i förskolan Västerviks kommun

Innehåll

Inledning.....	3
Definitioner och begrepp.....	4
Styrande dokument	5
Mottagande i förskolan.....	7
Introduktionssamtal.....	7
Inskolning	7
Uppföljning.....	7
Kartläggning	8
Modersmålsstöd.....	8
Utvärdering.....	8
Överflyttningar inom kommunen	8
Flerspråkighet.....	9
Språkutvecklande arbetssätt.....	9
Interkulturellt förhållningssätt	9
Förskolans miljö	10
Stödmaterial.....	11
Kontaktpersoner.....	11
Källor:.....	12
Bilagor:	12
Bilaga 1.....	13
Kartläggningssamtal – förslag på frågor	13

Inledning

Västerviks kommun har under de senaste åren tagit emot nyanlända barn i förskolan. De här riktlinjerna är ett underlag för att dessa barn ska få ett likvärdigt mottagande på kommunens förskolor. På förskolan ska barnen erbjudas en trygg miljö som stimulerar deras utveckling och lärande och som ser till varje barns individuella behov.

Modersmålet är en tillgång och grunden för en positiv identitetsutveckling men också viktigt för att utveckla ett andraspråk. Forskning visar att förstaspråket stärker inlärnigen av andraspråket om de utvecklas parallellt. Därför har förskolan en viktig roll att uppmuntra familjen att använda förstaspråket under barnets mest aktiva inlärningsperiod. Modersmålet är förstås även viktigt för barnets sociala relationer till föräldrar, syskon, släkt och vänner. Vi vet att våra förskolebarn behöver många tillfällen varje dag till att tala, lyssna och lära tillsammans för att klara sig bra i livet. Både modersmålet och det svenska språket utvecklas bäst i förskolans dagliga aktiviteter tillsammans med andra barn och vuxna. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning, på olika sätt, uppmuntrar, stödjer, och skapar möjligheter för barn med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt modersmål. Ett språkligt lärande blir bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen. Arbetet med att stödja barns språkutveckling är en pedagogisk fråga för förskolan. Flerspråkig personal och lärare i modersmål utgör ett viktigt stöd för både personal och barn. Viktiga faktorer i arbetet med flerspråkighet är personalens förhållningssätt och kunskaper om hur man medverkar till att barn med flera språk får möjlighet att utveckla alla sina språk. Barnens förutsättningar att utveckla allas sina språk påverkas i hög grad av attityder de möter och vilken språklig stimulans de får. Ett förhållningssätt som kännetecknas av nyfikenhet, öppenhet och vilja att ta reda på mer om barnets språk påverkar barnens möjligheter att utveckla sina språk. I arbetet med barn som har annat modersmål än svenska krävs en medvetenhet om barnens språkliga bakgrund.

Definitioner och begrepp

Asylsökande: En utländsk medborgare som tagit sig till Sverige och begärt skydd, men som ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av Migrationsverket och/eller migrationsdomstol (migrationsverket.se).

Nyanländ: En nyanländ person är någon som är mottagen i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd för bosättning på grund av flyktingskäl eller andra skyddsskäl. Även anhöriga till dessa personer anses vara nyanlända. En person är nyanländ under tiden som han eller hon omfattas av lagen om etableringsinsatser, det vill säga två till tre år (migrationsverket.se).

Gruppen nyanlända uppvisar stora skillnader vad gäller bakgrund, språk, intressen och erfarenheter. Gemensamt för gruppen är att de befinner sig i en migrationsprocess och att de inte har svenska som modersmål. Samtidigt är alla barn olika som individer. Det är barnens behov som ska styra mottagandet och verksamheten i förskolan. (Center för skolutveckling, 2012)

Modersmål: Det språk som barn lär sig först, förstaspråk. En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har goda kunskaper i språket. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (skollagen 2010:800). För barn som pratar de nationella minoritetsspråken eller adopterade barn gäller andra regler. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål (Lpfö98/10, s.7).

Mångkulturell: Ett samhälle där många olika kulturer lever sida vid sida.

Interkulturell: Mötet mellan kulturer. Interkultur innebär att man bygger broar mellan kulturer. Det handlar om såväl etiskt som moraliskt förhållningssätt, dels till den egna kulturen, dels till andras kultur i syfte att medvetengöra den variation som finns.

Styrande dokument

Nyanlända barns rättigheter

Enligt skollagen och barnkonventionen ska barnets bästa vara utgångspunkten för all verksamhet.

Barnkonventionen, artikel 2, säger att alla barn har samma rättigheter och lika värde oavsett barnets, dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

Barnkonventionen, artikel 3: Vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Barnkonventionen, artikel 6: Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till liv och konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

I samarbete med hemmen ska förskolan skapa bästa möjliga förutsättningar för varje barn att utvecklas rikt och mångsidigt. Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan i en trygg miljö som främjar leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt utmanar och stimulerar barnens utveckling och lärande (Skolverket, 2016)

Kommunens skyldigheter

Några utdrag ur Lpfö 98/10:

Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar (s.5)

Barnen ska få stimulans och vägledning av vuxna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. Detta förhållningssätt förutsätter att olika språk- och kunskapsformer och olika sätt att lära balanseras och bildar en helhet. Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling (s.7).

Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål (s.7).

Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (Skollagen, kap 8 10 §).

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (Skollagen, kap 8 2 §).

En förutsättning för att förskola och skola ska kunna ta hänsyn till barnens språkliga, sociala och kunskapsmässiga utvecklingsnivå vid planeringen av verksamheten är att en kartläggning sker när barnen börjar i verksamheten. Kartläggningen är nödvändig för att kunna forma en verksamhet som stödjer och stimulerar barnens fortsatta utveckling (Skolinspektionens 2010:16)

Mottagande i förskolan

Introduktionssamtal

När kommunens samordnare för nyanlända får veta att det finns en nyanländ familj som behöver barnomsorg bokar han in ett möte med familjen på aktuell förskola. Med på mötet är förutom samordnare och familjen förskolechef, ansvarig pedagog och tolk. Vid den första kontakten är det viktigt att lyssna på föräldrars funderingar och tankar kring sitt barn och vad som är viktigt för familjen samt deras förväntningar på vad förskola är. Det är också viktigt att presentera förskolans läroplan, med betoning på värdegrund och arbetssätt. Samtalet syftar till en första introduktion av förskolan. I vissa fall har familjen redan träffat kommunens samordnare innan de fått förskoleplacering. Då är det bara förskolechef, ansvarig pedagog och tolk som närvarar vid mötet med familjen.

Dokument att dela ut/presentera:

- Förskolan är till för ditt barn (finns på skolverket.se, olika språk).
- Förskolan och förskoleklassen - för nyanlända (skolverket.se)
- Personuppgifter, kontaktuppgifter
- Kontaktuppgifter till förskolan.
- Presentation av förskolans verksamhet och tider.
- Barnomsorgsansökan, inkomstuppgifter och arbetstider.
- Information om hur inskolningen går till.

Inskolning

Barnet och föräldrarna deltar i förskolans verksamhet under ett antal dagar för att få en inblick hur den svenska förskolan fungerar. Finns det behov/möjlighet deltar någon personal som kan prata familjens modersmål. Inskolningen har fokus på att familjen ska känna sig trygga och bygga goda relationer.

Pedagoger och familjen gör en avstämning dagligen för att känna av barnets och familjens behov av längd på inskolningen. Beroende på barnet kan längden på inskolningen variera en till två veckor och därefter bör föräldrarna vara tillgängliga vid behov.

Uppföljning

Uppföljningssamtal genomförs några veckor efter inskolningen. Där har föräldrarna möjlighet att ställa frågor om verksamheten och pedagogerna har möjlighet att ge en djupare bild av verksamheten och svenska traditioner/samhället/ kulturkrockar. Under samtalet berättar pedagogerna om Läroplanen för förskolan och delar ut ett ex på aktuellt språk till föräldrarna (finns på skolverket.se).

Kartläggning

När barnet gått en tid på förskolan hålls ett djupare kartläggningssamtal på familjens modersmål. Under samtalet ligger fokus på barnet och sådant pedagogerna behöver veta för att bemöta barnet på rätt sätt.

- Vilka erfarenheter, intressen och behov har barnet?
- Vilka språk talar barnet och familjen?
- Vill familjen berätta någon om sin bakgrund?
- Hur ser familjesituationen ut?
- Vilka förväntningar har familjen på förskolan?

Modersmålsstöd

De gemensamma riktlinjerna för modersmålsstöd förskolan innebär att:

- Vi har tydliga rutiner för introduktion.
- Vi inventerar vilka språk som finns i verksamheten.
- Vi tar reda på var barnen befinner sig i sin språkutveckling.
- Vi samarbetar med barnens familjer kring språk och kultur.
- Vi uppmärksammar och synliggör språk, kulturer och länder på olika sätt.
- Vi har lärmiljöer som lockar till språkande.
- Vi stimulerar barns olika språk genom exempelvis språklekar, högläsning, rim och ramsor, sång musik, bild och drama etc.
- Vi väcker barnens intresse för andra språk och kulturer i vardagen genom att barnen exempelvis lär sig ord på olika språk och vi skapar en medvetenhet om att det finns många språk i världen.
- Vi använder digitala verktyg som en brygga mellan språken.
- Vi använder bilder och tecken för att förstärka språket.
- Vi har material och litteratur på olika språk.
- Vi gör språken synliga i vår pedagogiska dokumentation.

(pedagogsajten.familjenhelsingborg.se/flersprakighet-och-modersmalsstod-i-forskolan)

Alla barn har rätt till modersmålsstöd i förskolan. Ansvarig förskolechef skickar en ansökan till rektorsområde modersmål som sedan meddelar förskolan när modersmåls lärare kommer till förskolan. Modersmålsstödet ska ske i den dagliga verksamheten på förskolan oavsett tillgång av modersmåls lärare. Enligt *Skolverkets allmänna råd* är det viktigt att barnen på olika sätt blir uppmuntrade och ges möjligheter att använda både svenska språket och sitt modersmål i meningsfulla sammanhang i vardagen (Skolverket, 2016).

Utvärdering

I samband med barnets utvecklingssamtal på förskolan görs en utvärdering av hur familjen upplever mottagandet på förskolan, vad kan vi förbättra och utveckla?

Överflyttningar inom kommunen

I de fall barn byter förskola inom kommunen ska kartläggningmaterialet följa med barnet till den nya förskolan efter att föräldrarna gett sitt medgivande.

Flerspråkighet

Ca vart femte barn i förskolan använder fler än ett språk dagligen men det innebär inte att de flesta av landets förskolor är flerspråkiga. Det är en skillnad på individuell flerspråkighet och institutionell flerspråkighet, individuell flerspråkighet är när barnen använder flera språk i vardagen, institutionell flerspråkighet är när verksamheten bedrivs på flera språk (Skolverket, 2013).

Barnen ska få stimulans och vägledning av vuxna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. Detta förhållningssätt förutsätter att olika språk- och kunskapsformer och olika sätt att lära balanseras och bildar en helhet. Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. [...] Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande (Lpfö, s.7).

Att tänka på i mötet med flerspråkiga barn:

- Lyssna aktivt, försök att upptäcka vad barnet kan säga
- Rätta inte, ge istället alternativ
- Svara med hela meningar, repetition behövs
- Förenkla inte språket, ge barnet utmaningar
- Uppmuntra barnet till att tala, barn behöver få prata mer, det är genom det egna talet de lär sig

(Läraryrket, 2013)

Språkutvecklande arbetssätt

Att ha ett språkutvecklande arbetssätt innebär att man som pedagog ständigt benämner det man gör eller det barnen gör med långa, innehållsrika meningar. De dagliga rutinsituationerna blir viktiga i det språkutvecklande arbetet. Där kan pedagogerna prata, benämna och ge synonymer på de dagligt förekommande händelserna på förskolan. Det språkutvecklande arbetssättet är bra för alla barn i förskolan oavsett modersmål eller tidigare språkkunskaper (Läraryrket, 2013).

Interkulturellt förhållningssätt

I mötet med barnet och barnets familj är det viktigt att ha ett interkulturellt förhållningssätt. Det innebär en förståelse för att barnet och dess familj bär med sig värdefulla erfarenheter och kunskaper som är ett resultat av det sociala och kulturella sammanhang som de vuxit upp i. Dessa erfarenheter och kunskaper kan användas som resurser i förskolans arbete, snarare än att tolkas som en brist på svenska erfarenheter, eller en brist på sådana kunskaper som brukar värderas högt i Sverige. Det innebär också att vi måste vara beredda att lära om och att lära av barnet och dess föräldrar. (Center för skolutveckling, 2012, s 5)

Interkulturell pedagogik är en lärandeprocess där barnens olikheter ses som berikande och ingen missgynnas eller diskrimineras (Skans, 2011).

Förskolans miljö

Förskolan är en viktig språkutvecklande miljö för barnen. Det är en tillgång att ha flerspråkiga pedagoger som kan underlätta arbetet med att få barnens modersmål att vara ett komplement till svenska i det dagliga pedagogiska arbetet. Då får barnen möjlighet att få en koppling mellan sitt modersmål och det vardagliga pedagogiska arbetet (Skans, 2011).

Skolverket har på sin hemsida tips på hur förskolan kan bidra till språkutvecklingen:

- Planera in att läsa och samtala kring bilder mer än en gång per dag, och när barnen är pigga och utvilade
- ersätt ordet "läsvila" med något som antyder att det är en aktiv aktivitet, snarare än passiv
- iaktta barnens läshandlingar och uppmärksamma och bekräfta verbalt att de läser, och att de får göra det på sitt eget sätt.
- visa respekt och intresse för barns experimenterande av språk i olika former och modaliteter, som verbalt, skriftspråk, kroppsligt, dans, och bild
- erbjud barnen en pedagogisk verksamhet där deras egna motiv och intressen är utgångspunkten (det kräver en medveten och reflekterande hållning där pedagogerna hittar former för att synliggöra barnens språkliga processer, och där det som synliggörs blir en grund för dialoger och fortsatt arbete)
- iscensätt en miljö och material där barns olika språkliga aktiviteter kan ta plats
- använd digitala medier tillsammans med barnen
- sträva efter att finna barnets intresse, exempelvis genom populärkultur eller genom barnets egna frågeställningar, vilka ofta kan vara abstrakta och svåra att få fatt i undvik att förenkla och anpassa språkliga aktiviteter alltför mycket.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/tema-las-och-skrivinlarning/hur-kan-forskolan-bidra-till-barns-sprakutveckling>

Stödmaterial

- *Förskolan är till för ditt barn* (finns på skolverket.se, olika språk).
- *Förskolan och förskoleklassen - för nyanlända* (skolverket.se)
- Pedagog Västervik
<http://www.pedagogvastervik.se/forskolan/modermal-och-flersprakighet-i-forskolan/>
- *Flera språk i förskolan*, Stödmaterial från Skolverket
http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3036
- Nationellt centrum för svenska som andraspråk
- Ikon på First Class Nyanlända/Flerspråkighet

Kontaktpersoner

Ulrika Mellblom

Bitr. Barn- och utbildningschef

0490-25 42 16

ulrika.mellblom@vastervik.se

Sven Torstensson

Samordnare för mottagandet av asylsökande och nyanlända barn och elever

0490-254333

sven.torstensson@vastervik.se

Maria Lindh

Gunnebo förskola

0490-254497

maria.lindh@vastervik.se

Källor:

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige

Center för skolutveckling, Göteborg (2012) *Barnets bästa – för flyktingbarn i förskolan*
[http://centerforskolutveckling.goteborg.se/files/Barnets%20basta%20-%20for%20flyktingbarn%20i%20forskolan\(1\).pdf](http://centerforskolutveckling.goteborg.se/files/Barnets%20basta%20-%20for%20flyktingbarn%20i%20forskolan(1).pdf)

Läraryrket (2013) *Språk och kommunikation i förskola och förskoleklass* Stockholm: Läraryrket förlag

migrationsverket.se

pedagogsajten.familjenhelsingborg.se/flersprakighet-och-modersmallsstod-i-forskolan

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skans, A. (2011). "En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken". Malmö: Malmö högskola.

Skolinspektionen rapport 2010:16 *"Språk och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska"*

Skolverket (2011), *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2010*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Skolverket (2013). *Flera språk i förskolan - teori och praktik*. Stockholm.

Skolverket (2016) *Skolverkets allmänna råd med kommentarer Förskolan*

Bilagor:

Bilaga 1: Kartläggningssamtal – förslag på frågor

Bilaga 1

Kartläggningssamtal – förslag på frågor

Tiden innan familjen kom till Sverige

- Hur ser familjen ut? Vilka viktiga personer finns kring barnet och familjen?
- Hur såg familjens liv ut före ankomsten till Sverige - hur de levde, arbete, utbildning och bostad?
- Gick barnet i någon förskola eller annan organiserad verksamhet utanför hemmet?
- Vilka viktiga personer som fanns för barnet och om barnet fortfarande har kontakt med dem?
- Hur de kom till Sverige - kom de direkt, eller bodde de i något annat land först?
- Vilka var med när de kom till Sverige?
- Brukar familjen prata om tiden innan de kom till Sverige?
- Finns det några händelser som har påverkat barnet på ett sådant sätt att det har betydelse för barnets utveckling och intressen?

Familjens nuvarande situation

- Hur länge har familjen bott i Sverige och var någonstans?
- Har de har släkt och vänner här?
- Finns det något i familjens nuvarande situation som har påverkat barnet på ett sådant sätt att det har betydelse för barnets utveckling och intressen?
- Vad de har för förväntningar och funderingar på förskolan?

Barnets språkutveckling

- Mammans och pappas modersmål
- Vilka språk pratar barnet?
- Vilket språk använder familjen tillsammans?
- I vilka situationer använder barnet modersmålet?
- I vilka situationer använder barnet svenska utanför förskolan?
- Tittar barnet på TV från hemlandet?
- Läser man sagor, berättar och sjunger för barnet på hemspråket?
- Vilket språk väljer barnet att prata hemma?
- Blandar barnet språken?
- Hur ser föräldrarna på barnets språkutveckling?
- Hur ser förskolan på barnets språkutveckling?
- Vad gör vi på förskolan?
- Vilka av era traditioner firar ni och hur?